

другъ единъ случай, и сега той ще се обясни на дълго, но затова пъкъ ще ни говори, както всѣкога, умно и доста убѣдително:

— И у насъ, казва Ботйовъ, както въ другитѣ страни, се въвожда европейската цивилизация, отварятъ се учени и учебни заведения, разпространява се образованието и просвѣщението, олучшава се земледѣлието и търговията, и желѣзници кръстосватъ нашата прѣкрасна татковина и ни зближаватъ съ европейцитѣ: съ една дума, — и у насъ прогресъ въ всичко, и ние вървимъ бързо къмъ своето щастие и благоденствие, и ние застигаме Европа. Но, не бързайте господа! Заедно съ цивилизацията у насъ се въвожда нравствения, умствения и тѣлесния развратъ, модитѣ, пиянството и сифилиса: образованието, или все едно, науката, училищата и читалищата отвѣждатъ нови паразити и експлоататори за народа и даватъ срѣдства за животъ само на богатитѣ; олучшението на земледѣлието и развитието на търговията ще отнематъ земята и тѣхнитѣ произведения отъ ржцѣтъ на трудящия се и ще ги дадатъ въ ржцѣтъ на капиталиститѣ; а желѣзнитѣ пжтища ще ускорятъ всичко това и ще принесатъ такава врѣда за народа, каквато полза принасятъ на своитѣ строители и покровители. Да оставимъ всичко на страна — продължава поетѣтъ, като отдавна вече призната истина, и да поговоримъ по въпроса за желѣзницитѣ. — Прѣди всичко, да попитаме: полезни ли сж за насъ желѣзницитѣ? — На тоя въпросъ ние отговаряме рѣшително, че не сж. Като откритие, което скратява врѣмето и пространството, и което служи за бързото размѣнение на продуктитѣ и на човѣшкитѣ услуги, и като усвършенствуване, което замѣнява физическитѣ сили на човѣка и животнитѣ, желѣзницитѣ би били полезни за всѣки единъ народъ, ако само тѣ бѣха направени отъ него самия, и ако отъ тѣхъ се ползуваше еднакво всѣки единъ членъ отъ обществото.